

NAJMLADI POSJETITELJI MUZEJA ODLIČNO PRIHVAĆAJU EKSPERIMENTALNE I INOVATIVNE PROGRAME

dr.sc. KOSJENKA LASZLO KLEMAR □ Tehnički muzej „Nikola Tesla”, Zagreb

Razgovor vodila: TIHANA BERTEK □ Portal VoxFeminae, Zagreb

Kosjenka Laszlo Klemar trenutačno radi kao muzejska pedagoginja u Tehničkom muzeju *Nikola Tesla* u Zagrebu – vjerojatno najpopularnijemu muzeju među djecom, ali i dijelom odraslih. Završila je studij povijesti umjetnosti i etnologije, a nakon toga poslijediplomski studij medievistike. No nije se vidjela u znanstvenom polju, već je oduvijek željela raditi u muzeju. Kada se pojavila prilika, počela je volontirati u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu te je ubrzo započela stručno osposobljavanje na Pedagoškom odjelu istog muzeja. Ondje je otkrila neke dimenzije tog posla koje su joj dotad bile nepoznate i shvatila da se može ostvariti upravo na tom području.

Dobar muzejski pedagog ili pedagoginja, smatra, mora imati razvijene komunikacijske kompetencije jer uglavnom radi neposredno s posjetiteljima, ali je također važno da bude socijalno osviještena i kreativna osoba. Također napominje da se muzejska pedagogija još uvijek, najčešće pogrešno, promatra isključivo kroz prizmu rada s djecom unatoč tome što program za djecu čini samo dio edukativnih programa u muzejima. Muzejske pedagoge ljudi i dalje doživljavaju kao osobe za kojima trči gomila djece i koje na radionicama nešto crtkaraju i rezuckaju. U stvarnosti, oni rade s različitim društvenim skupinama (uključujući i odrasle, starije osobe i ranjive skupine), a izrazito mnogo truda ulažu u rad sa skupinom koju je najteže potaknuti na samostalan posjet muzeju, a to su tinejdžeri.

S Kosjenkom smo razgovarali upravo o uključivanju tinejdžera i studenata u muzejske sadržaje, ali i o tome kako inovativne i interdisciplinarnе prakse mogu „osvježiti” muzejski edukativni program i posjetitelje potaknuti na ponovne dolaske u muzej.

TIHANA BERTEK: Izložba Kristine Leko *Kako živi narod – izveštaj o pasivnosti* održana u MSU-u 2016. predstavila je osam „običnih” obitelji iz Hrvatske, zabilježivši društvene i ekonomske probleme. U sklopu izložbe organiziran je edukativno-performativni program koji ste vi producirali, a u kojemu je primijenjen Brechtov koncept aktivne publike. Možete li nam reći nešto više o tom programu i o vašoj ulozi u njemu?

KOSJENKA LASZLO KLEMAR: Moja uloga u projektu bila je primarno organizacijsko-koordinacijska. Program je

sl.1. Kosjenka Laszlo Klemar

osmisllila umjetnica Kristina Leko u suradnji s kustosicom Jasnom Jakšić, filozofkinjom Anicom Čakardić i kazališnom redateljicom Anicom Tomić. Bio je to prvi program tog tipa u nas, a uključivao je iznimno velik broj ljudi i bio je produkcijski vrlo zahtjevan. S obzirom na to da je izložba otvorila niz društvenih pitanja, nastojali smo okupiti grupu mladih ljudi različitog obrazovanja i interesa koji bi mogli određeni problem sagledati iz različitih perspektiva.

Ideja aktivne publike zasniva se na tome da izložba kao takva ne postoji bez publike koja angažirano sudjeluje i raspravlja unutar izložbenog prostora. Ono što je bio najveći izazov i zbog čega je razvijen koncept edukativno-performativnog programa jest kako angažirati publiku, kako osigurati da izložba uvijek ima posjetitelje i kako posjetitelje potaknuti na raspravu.

Glavnu ulogu u tome imali su tzv. *vodiči performer* i *vodičkinje performerice* kao svojevrсни medijatori između umjetnice i posjetitelja. To su bile primarno studentice, apsolvantice i osobe koje su nedavno diplomirale na različitim fakultetima, a najviše ih je bilo s Filozofskog fakulteta (i to ne samo s povijesti umjetnosti i muzeologije, već i s filozofije, sociologije, etnologije/kulturne antropologije itd.), Fakulteta političkih znanosti i s Akademije likovnih umjetnosti. Bila je tu još jedna kategorija koja nam je bila vrlo važna, ali uz sav uloženi napor, nismo naišli ni na kakav odaziv – bili su to studenti Ekonomskog fakulteta, što pokazuje nedostatak zanimanja te skupine za društveni angažman.

sl.2. Izložba „Kako živi narod – izvještaj o pasivnosti“

foto: MSU Instagram

sl.3. „Brum, brum – povijest i razvoj automobila“, ciklus radionica *Veliki izumi za male ljude* u Tehničkom muzeju Nikola Tesla

sl.4. „Leti, leti, leti... avion“, ciklus radionica *Veliki izumi za male ljude* u Tehničkom muzeju Nikola Tesla

sl.5. Projekt „Album“, u čijem su fokusu osobe oboljele od Alzheimerove bolesti
foto: Tifološki muzej, Zagreb

Ciljana publika bili su srednjoškolci, pripadnici one dobne skupine koja u skoroj budućnosti može potaknuti potrebne društvene promjene i koja bi trebala razmišljati o problemima što ih je izložba otvorila, ali to najčešće ne čine. U praksi je to izgledalo tako da bi učenici u skupinama od 10 – 15, uz moderatorstvo vodičkinja performerica, u izložbenom prostoru aktivno raspravljali i pronalazili rješenja pojedinih problema.

T. B.: Koliko su se srednjoškolci bili voljni uključiti u raspravu?

K. L. K.: Rezultati su bili dosta dobri i mislim da je bilo ključno to što su vodičkinje performerice i vodiči performerer bili mladi ljudi, odnosno što nije bila prevelika dobna razlika između njih i učenika. Zahvaljujući tome, ostvarili su dobru komunikaciju s njima. U tome je veliku ulogu imao angažman vodičkinja performerica i njihovo prethodno znanje.

T. B.: Kako ste dolazili do učenika, odnosno kakva je bila suradnja sa školama?

K. L. K.: Vrlo smo teško dolazili do učenika. Najprije smo školama poslali pismene elektroničke pozive, no odazvalo ih se samo nekoliko, pa smo morali izravno kontaktirati s ravnateljima i profesorima te ih pokušati usmenim putem potaknuti na posjet izložbi i sudjelovanje u edukativnom programu. Postoji više problema koji otežavaju organizirani posjet učenika muzejima i svakako bi trebalo poraditi na uspostavi bolje suradnje između škola i muzeja. Na kraju smo u manje od dva mjeseca

trajanja izložbe uspjeli organizirati posjet oko 2500 učenika, što je ipak bio dobar uspjeh.

T. B.: Koliko je u muzejskom poslu važna međusektorska suradnja i interdisciplinarnost?

K. L. K.: Važnost te suradnje i interdisciplinarnosti zaista je velika. Velika je prednost muzeja što omogućuju (i često podrazumijevaju) interdisciplinarnost, pa čak i eksperimentiranje s različitim praksama radi uspješnog prenošenja sadržaja različitim društvenim skupinama i radi njihove edukacije.

T. B.: U Tehničkom muzeju organizirali ste ljetni i jesenski ciklus radionica *Veliki izumi za male ljude*, na kojima su obrađivani, primjerice, povijest i razvoj automobila i plovila, izum parnog stroja, svemir, komunikacija prije mobitela... Kako su bile koncipirane te radionice?

K. L. K.: Radionice sam osmislila i realizirala u suradnji s Anicom Tomić (s kojom sam već surađivala na projektu Kristine Leko) i one objedinjuju metode muzejske pedagogije i kazališta. Korištenje kazališnih tehnika u muzejima nije novost, no usudila bih se reći da smo se s radionicama iz ciklusa *Veliki izumi za male ljude* ipak odmaknule od uobičajene prakse i razvile ponešto drugačiju formu edukativnih muzejskih radionica.

U provedbu radionica bili su uključeni i glumci i glumice koji posjeduju iskustvo rada u dječjim predstavama ili televizijskim emisijama – Ivana Krizmanić, Aleksandra Naumov, Silvio Mumelaš, Marko Maković i Marko Petrić. Radionice su od njih zahtijevale velik angažman; bila im je to nova situacija, različita od uobičajene kazališne, i zahtijevala je drugačiji pristup i vrstu pripreme – od svladavanja teme, osmišljavanja dramskih igara, razvijanja osjećaja za dinamiku grupe... Oni nisu glumili likove

iz prošlosti (osim Petrića, koji je utjelovio Nikolu Teslu, a njega je već glumio u predstavi *Tesla Anonimus* u Gavelli) niti su bili u ulozi kostimiranih interpretatora, već su na temelju okvirnog sinopsisa radionice vlastitim znanjem i vještinama sukreirali sadržaj i prenosili ga publici.

U radionice su bili uključeni i kustosi, a angažirao se i kolega iz odnosa s javnošću koji posjeduje bogato iskustvo rada kao muzejski vodič. Radionice su imale i praktični dio, tijekom kojega su sudionici izrađivali modele, jednostavnije mehanizme i sl. Djeca su se rado uključivala u taj posao i bila su opuštena unatoč prisutnosti roditelja. Sudjelovanjem u dramskim igrama lako su shvatile neke apstraktne stvari (kao što je, recimo, bežični prijenos energije). Koncept se pokazao vrlo uspješnim i na radionicama se redovito tražilo mjesto više.

T. B.: Radionice nisu bile besplatne, odnosno sudjelovanje na radionici bilo je uključeno u cijenu ulaznice za stalni postav. Vodi li se briga o tome da muzej bude pristupačan svima, bez obzira na socijalni status?

K. L. K.: Apsolutno. Muzej je javna ustanova koja se, u konačnici, djelomično financira od prireza građana i bilo bi krajnje neodgovorno i nedopustivo kada programi ne bi bili dostupni svima. Radionice iz ciklusa *Veliki izumi za male ljude* posebno se ne naplaćuju nego su uključene u cijenu ulaznice za stalni postav, koja iznosi 20 kn. Nakon radionice koja se održava u stalnom postavu sudionici mogu slobodno razgledati ostatak muzeja, posjetiti muzejski rudnik u pratnji vodiča ili pogledati demonstracije Teslinih izuma u Kabinetu *Nikole Tesle*. Radionice koje ne uključuju posjet stalnom postavu muzeja besplatne su.

T. B.: Koliko je Tehnički muzej otvoren prema novim metodama u provedbi edukativnog programa?

K. L. K.: Tehnički muzej *Nikola Tesla* potpuno je otvoren prema inovativnim praksama. Imamo zaista veliku slobodu u kreiranju i realizaciji programa, a vjerujem da je to i vidljivo u našem muzejskom programu. Osim ciklusa radionica *Veliki izumi za male ljude*, ljetos smo u suradnji s kolektivom dizajnera igara *Terrible creations* održali i edukativnu igru uživanja u uloge (LARP) za mlade, koja je bila tematski vezana za naš stalni postav, a nastavak suradnje planiramo i za zimske školske praznike te za iduću godinu. Tu su i radionice koje u sklopu DIY prakse kombiniraju znanja s područja znanosti, tehnologije i umjetnosti. Osim toga, Muzej je, zajedno s Tifološkim i Etnografskim muzejom, sudjelovao u eksperimentalnom projektu *Album*, koji je pokrenula mr. sc. Željka Sušić, a kojim se uz pomoć muzejskih predmeta nastoji potaknuti sjećanje u osoba oboljelih od Alzheimerove bolesti.

Preuzeto s portala VoxFeminae, rubrika *Kultura*: 29. prosinac 2017. Zahvaljujemo autorici Tihani Bertek i portalu VoxFeminae.

THE YOUNGEST VISITORS TO MUSEUMS ACCEPT EXPERIMENTAL AND INNOVATIVE PROGRAMMES EXTREMELY WELL

Kosjenka Laszlo Klemar works as museum educator in the Technical Museum "Nikola Tesla" in Zagreb, which is probably the most popular museum among children, and partly some among adults. She took a degree in art history and ethnology, and after that did a graduate course in medieval studies. But she did not see herself in the field of scholarship, and had always wanted to work in a museum.

A good museum educator, she thinks, must have well-developed communication skills, for on the whole they work with visitors face to face. Also important is that they be socially aware and creative persons. She also mentions the fact that museum education is still most often wrongly seen exclusively through the prism of work with children, although the children's programme is only a part of the educational programmes in museums.

Museum educators are still perceived as persons followed by a pack of children and who are always scribbling and cutting up something in workshops. In reality, they work with diverse social groups (including adults, the elderly and at-risk groups) and put a great deal of effort into work with the group that is the hardest to motivate to individual visits to the museum, that is, of teenagers.